

Diverzitás és inklúzió a Pécsi Tudományegyetemen – egy helyzetfeltáró kutatás eredményei

Varga Aranka, Széll Krisztián

PTE, ELTE PPK

Elemzési keret

Elemzésünk támaszkodik azokra a hazai és nemzetközi vizsgálatokra, melyek bemutatják, miként vált a felsőoktatás jellemzőjévé a diverzitás, és ezzel összefüggésben részletezik az inkluzivitás kiépítésének gyakorlatát (Milem és mtsai, 2005; Williams és mtsai, 2005; Bailey és Dynarski, 2011; Myres, 2013; Varga, 2015; Arató és Varga, 2015; 2018).

Helyzetfeltáró kutatásunk során az *inklúzió folyamatelvű modelljét* alkalmazva arra voltunk kíváncsiak, hogy mi jellemzi a különböző hallgatói csoportokat a bemenet (bejutási lehetőségek), a folyamat (sikeres előrehaladás) és a kimenet (eredményességi mutatók) szempontjából a Pécsi Tudományegyetemen. Elemzésünk a 2010 és 2019 között képzéssel rendelkező hallgatókra (N=68 602) és képzéseikre (N=83 067) terjedt ki. Az elemzés a hallgatók Neptunban elérhető személyes és képzési adatain alapul, és azokat az adatokban, tendenciákban látható összefüggéseket tárja fel, melyek a diplomaszerezésre vannak hatással, kiemelt figyelmet fordítva a befogadás fókuszában lévő alulreprezentált csoportokra, jelen esetben a külföldi és az előnyben részesített hallgatókra.

Az elemzés háttérváltozói

I. Előnyben részesített hallgatók	(1) tanulási-pszichés fejlődési zavarral élők, (2) hátrányos helyzetűek, (3) testi/értelmi fogyatékkal élők, (4) gyermeket vállalók, (5) egyéb hátránnyal élők
II. Állampolgárság	(1) magyar, (2) magyar és külföldi kettős, (3) külföldi állampolgárság
III. Kapott ösztöndíj	1) alaptámogatás, (2) egyéb, a felsőoktatási intézmény térítési és juttatási szabályzatában meghatározott ösztöndíj, (3) intézményi szakmai, tudományos és közéleti ösztöndíj, (4) nincs megadva, (5) ösztöndíj jogcím, (6) rendkívüli szociális ösztöndíj, (7) tanulmányi ösztöndíj
IV. Képzés státusza	(1) abszolválta, (2) aktív képzés, (3) befejezett képzés, (4) befejezett képzés (nyelvvizsga nélkül) – mely kategóriát utólag, a nyelvvizsga hiányában kiadott oklevelek alapján hoztuk létre, (5) megszünt képzés, (6) passzív képzés, (7) záróvizsgát tett (nyelvvizsga hiányzik)

Az inklúzió folyamatelvű modellje

Bemenet	• Bejutási lehetőségek
Folyamat	• Előrehaladás, lemorzsolódás
Kimenet	• Eredményességi mutatók

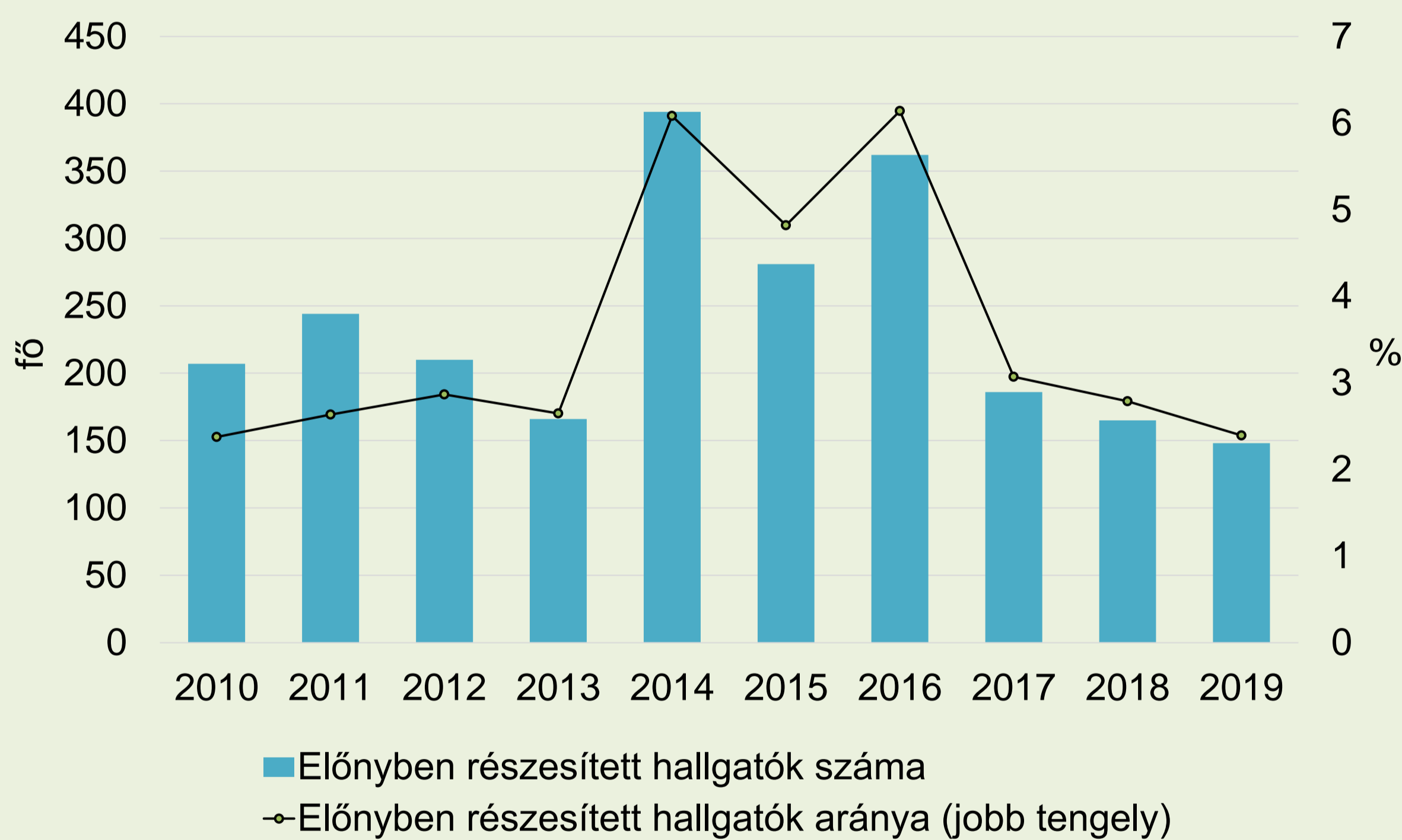
Elemzett PTE hallgatók és képzéseik száma évenként (2010–2019)

Évek	Hallgatók száma	Képzések száma
2010	9 471	9 675
2011	10 133	10 401
2012	8 304	8 500
2013	7 289	7 471
2014	7 728	7 862
2015	7 237	7 408
2016	7 401	7 594
2017	7 833	8 046
2018	7 675	7 863
2019	8 079	8 247
Összesen	–	83 067

Bemenet

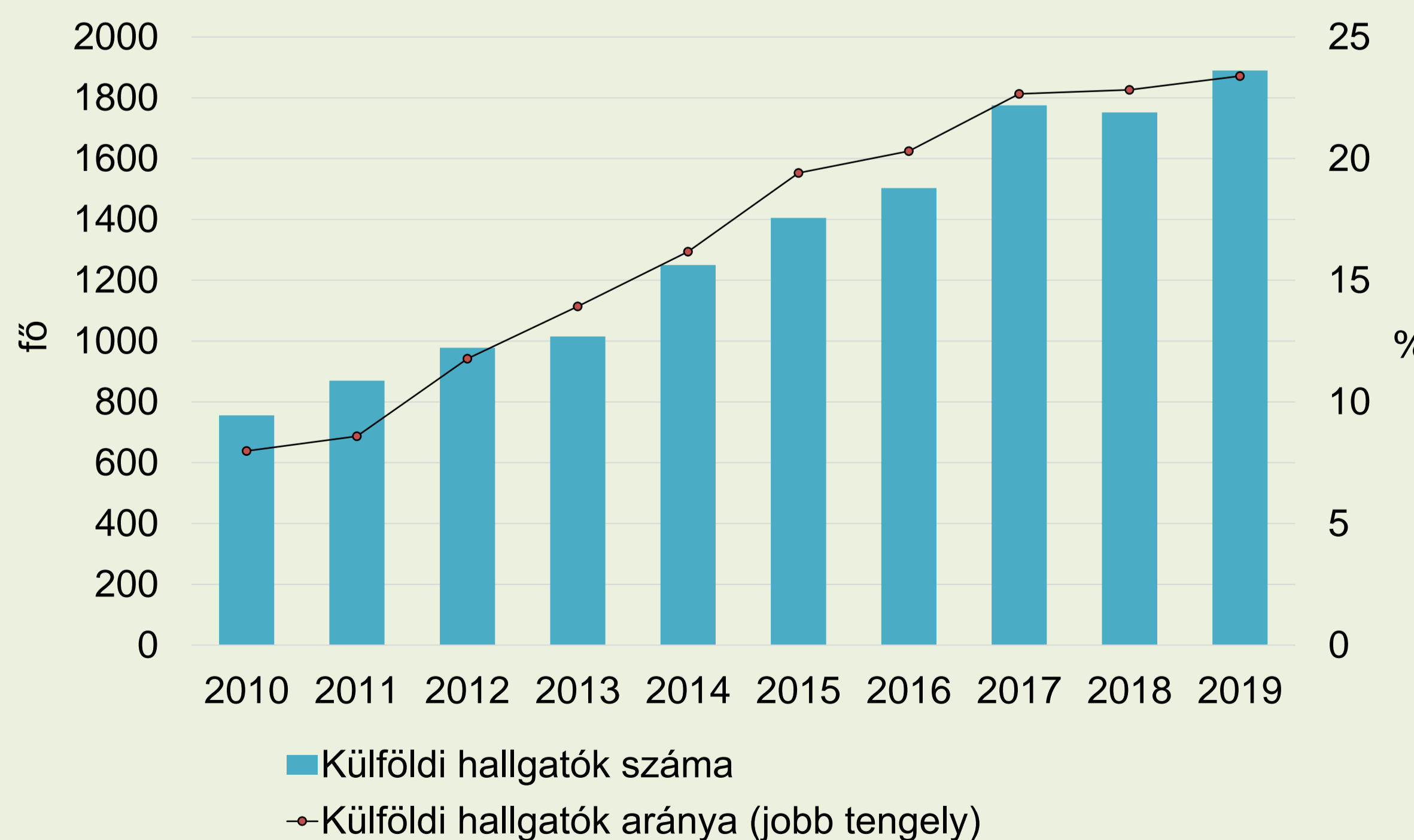
A PTE előnyben részesített hallgatóinak száma és aránya 2010 és 2019 között

2010 és 2013 között 2,2-2,5 % között stagnált az előnyben részesített hallgatók aránya, ezt követően egy nagyobb emelkedés és némi stagnálás figyelhető meg egészen 2016-ig – amikor is az arány 4–5 % között alakult –, majd 2017-ben erőteljes visszaesés és csökkenő tendencia látható (az arány 2–2,5% alá csökkent). Minél kisebb településről érkezik a hallgató, annál valószínűbb, hogy valamilyen okból előnyben részesül. Az előnyben részesített hallgatók körében magasabb a valamilyen jogcímen ösztöndíjban részesülők aránya, mint azok esetében, akik nem részesültek előnyben.

A PTE külföldi hallgatóinak száma és aránya 2010 és 2019 között

2010 és 2019 között folyamatos és intenzív növekedés tapasztalható. A 2019-ben induló képzéseken részt vevő hallgatók csaknem negyede külföldi állampolgár, miközben ez az arány a 2010-ben induló képzéseken részt vevő hallgatók körében még jóval 10% alatt mozgott.

További kutatási irányvonalak

Az elemzett adatbázis – minden hibája ellenére – további lehetőségeket rejt a vizsgált csoportok tanulási életútjának fókuszáltabb nyomon követésére, a folyamatok mögött meghúzódó okok részének feltárására. Ezáltal jól beazonosíthatóvá válhatnak azok a támogató feltételek, képzési pontok és egyetemi szolgáltatások, amelyek elősegíthetik az inkluzív és érdemi előmozdítását a PTE-n. A folyamat mélyebb megértéséhez további célzott kérdőíves felmérések, illetve kvalitatív mélyfúrások szükségesek az alulreprezentált csoportok kapcsán, s főként az olyan célcsoportok esetében, amelyekre vonatkozóan nem rendelkezünk adatokkal (pl. roma/cigány hallgatók vizsgálata).

Támogatás:

A kutatás EFOP-3.4.3-16-2016-00005, Korszerű egyetem a modern városban: Értékközpontúság, nyitottság és befogadó szemlélet egy 21. századi felsőoktatási modellben című pályázat keretében készült.

Folyamat és kimenet

A vizsgált időszakban a képzések negyzedét (N=33488) fejezték be úgy, hogy teljesült a nyelvvizsga követelménye is. A képzések 3,8%-a – a COVID miatti kormányrendelet alapján – nyelvvizsga nélküli oklevéllel fejeződött be. A 2010–2019 között indult képzések csaknem harmada (N=25564) szűnt meg valamilyen okból.

A képzések státusz szerinti megoszlása (2010–2019)

	Darab	Százalék
Befejezett képzés nyelvvizsgával	33 488	40,3
Befejezett képzés nyelvvizsga nélkül	3 120	3,8
Záróvizsgát tett (nyelvvizsga hiányzik)	78	0,1
Abszolválta	3 546	4,3
Aktív képzés	14 943	18,0
Passzív képzés	2 328	2,8
Megszűnt képzés	25 564	30,8
Összesen	83 067	100,0

Előnyben részesített hallgatók képzéseinek státusza

A vizsgált periódusban összességében nem mutatható ki lényeges eltérés az előnyben részesített hallgatók, illetve az előnyben nem részesített hallgatók képzéseinek életútjában. Ugyanakkor képzési típusok szerint tapasztalható némi eltérés. Alapképzések esetén valamennyi karon az előnyben részesített hallgatókhoz kapcsolódó képzések nagyobb arányát fejezik be sikeresen, mint ami az előnyben nem részesített hallgatókhoz tartozó képzések esetében tapasztalható. A mester- és az osztatlan képzések esetében már nem ilyen egyöntetű a kép. Több kar (pl. ÁOK, BTK, MIK, MK, TTK) esetében például az előnyben részesített hallgatókhoz kapcsolódó képzések kisebb aránya fejeződik be sikeresen, s van, hol a megszünt képzések aránya is magasabb az előnyben részesített hallgatók képzései körében.

Ösztöndíjas hallgatók képzéseinek státusza

Az ösztöndíjas hallgatók képzéseit vizsgálva az a tendencia körvonalazható, hogy a korábban megkezdett képzések nagyobb valószínűséggel zárulnak sikeresen, ha ösztöndíj is társul hozzájuk. A vizsgált évtized egészére elmondható, hogy sokkal kisebb az esélye annak, hogy egy képzés megszünik, ha ösztöndíjas hallgatóhoz tartozik. Ezek a különbségek igen jelentősek a főiskolai vagy alapképzések, a mesterképzések és a felsőfokú/felsőoktatási szakképzések esetében. Mindez egyúttal azt is mutatja, hogy a különböző jogcímenek elnyert ösztöndíjak segítik a hallgatókat tanulmányaik sikeres befejezésében, így ezen támogatások kiemelten fontosak lehetnek azoknál a hátrányban levőknél is, akiket az egyetem nem tart számon, de szociális szempontból hasonló jellemzőkkel bírnak, mint a HH hallgatók.

Külföldi hallgatók képzéseinek státusza

A külföldi hallgatók képzései általánosságban véve magasabb arányban végződnek oklevélszerzéssel, hozzátevé, hogy a nyelvvizsga nélküli diplomaszerezés jelentősen javítja a magyar hallgatók befejezett képzéseinek együttes arányát. Ugyanakkor a különbség a 2017 és 2019 között megkezdett képzések esetében így is megmarad.